

درخشش زن مسلمان ایرانی در تمام نسل‌ها

■ زهرا چیدری

زنان اگرچه نیمی از جامعه را تشکیل می‌دهند اما رد پایشان در ارتقا و پیشرفت اجتماعی بسیار بیشتر از یک نیمه است! در طول تاریخ کشورمان در بسیاری از بزنگاه‌ها، تحولات عظیم و حرکت‌های انقلابی شاهد حضور و نقش‌آفرینی پر رنگ و مؤثر زنان بوده‌ایم. در تاریخ معاصر کشورمان زنان در بسیاری از موارد پرچمدار مبارزات استعماری بوده‌اند. قیام توتون و تنباکو در دوران ناصری را می‌توان حرکتی کاملاً زنانه توصیف کرد. زنان کشورمان در واکنش به فتوای میرزای شیرازی در تحریم توتون و تنباکو قلیان‌ها را شکستند و این قیام ضد استعماری حتی به زنان درباری و حرمسرای ناصری هم رسید و با ایستادگی بانوان ایرانی بود که این قیام به ثمر نشست. بانوان کشورمان در نهضت مشروطیت که جامعه ایران را تسکان داد، نه تنها بی‌اعتنا و منفعل نبودند، بلکه همانند مردان به جنب و جوش درآمده، به گونه‌ای که از نگاه برخی محققان، جنبش زنان در ایران با انقلاب مشروطه آغاز می‌شود و اوج می‌گیرد. در انقلاب اسلامی ایران نیز از همان ابتدای شکل‌گیری هسته‌های قیام در سال ۴۲ زنان هم نقشی مؤثر داشتند و به اشکال مختلف در مبارزات علیه رژیم شرکت می‌کردند، به گونه‌ای که به ثمر رسیدن انقلاب بدون حضور فعالانه زنان شاید غیر ممکن می‌نمود. این هنر رهبر کبیر انقلاب حضرت امام خمینی(ره) بود که جایگاه متعالی زن مسلمان ایرانی را به رسمیت شناختند و بر مبنای آموزه‌های اسلامی زمینه‌های مشارکت و نقش‌آفرینی فعال و متعهد آنان را فراهم کردند. بر این اساس بعد از انقلاب رشد و شکوفایی زن مسلمان ایرانی بر مبنای تشخیص اسلامی و هویت مادری و همسری‌اش شکل گرفته و بارور شد. اوج هنرنمایی بانوان کشورمان را اما در دوران دفاع مقدس شاهد بودیم. زنانی که تلفیقی از میهن‌پرستی، دین‌مداری، مادری و همسری را با هم به تصویر کشیدند. مادرانی که خود به دست جگر گوشه‌هایشان را راهی جبهه‌های نبرد می‌کردند و گاهی طول زندگی مشترکشان به ماه نمی‌رسید که با شهادت همسر، عشقشان جاودانه می‌شد. دختران کوچکی که از «بابا» جز یک تصویر میهم به خاطر ندارند و خواهرانی که زینب‌وار داغ برادر بر سینه دارند. حالا هم همین عاشقانه‌ها را در نسل چهارم انقلاب و در میان خانواده شهدای مدافع حرم می‌توان دید و بر شجاعت و صلابت زنان سرزمینمان بالید. زنانی که حتی اگر حضور و نقش‌آفرینی مستقیم‌شان را شاهد نیابیم، بی‌تردید آنان با ایفای همان نقش‌های ذاتی خود همچون مادری و همسری در ورای حضور میدانی مردانشان، صحنه گردانان اصلی ماجرا بوده‌اند. مگر نه اینکه به فرموده امام امت از دامان زن مرد به معراج می‌رود؟ مگر نه اینکه هر مرد و زن آزادای در دامان زنی پاک و با شیری حلال پرورش یافته است؟ مگر نه اینکه امنیت آغوش مادران و آرامشی که با حضورشان در فضای خانه و خانواده حکمفرما می‌شود، سرآغاز پرورش ذهنی باز و روحی آزاده است که می‌تواند منشأ تحولات مثبت فردی و اجتماعی شود و جامعه را به سوی ارتقا پیش برد؟ و امروز زنان ما در تمامی عرصه‌ها خوش می‌درخشند، نسل‌های تازه انقلاب که حتی اگر ظاهرشان با نسل‌های نخستین متفاوت باشد، اما تفکر و اندیشه‌هایشان آزادانه است.

حرف اول

انقلاب اسلامی الگوی سومی را از زن به جهان ارائه کرد

در تقابل بین دو تمدن اسلامی و تمدن غربی، جایگاه زن و اساساً حوزه مسائل زنان از مهم‌ترین موضوعاتی است که هم در فضای عمومی جامعه و هم در فضای نخبگانی مورد توجه و چالش است. با پیروزی انقلاب اسلامی و پافشاری در رجعت به دیدگاه‌های اصیل اسلامی توسط امام خمینی (ره)، زن جایگاه واقعی خود را پیدا کرد و موجب شد تا با احیای هویت اسلامی او در عرصه عمل در مسائل سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی برای تعیین سرنوشت خود فعالانه به نقش‌آفرینی بپردازد. البته در عرصه نظریه هم دیدگاهی نو نسبت به زن و ارزش‌های او در جهان پدیدار شد. امام خمینی (ره) مبدع این نظر و گفتمان جدید درباره زنان و حضور اجتماعی و نقش‌آفرینی آنها در جامعه بودند. تحولی که بسین زنان جامعه ایران اتفاق افتاد، محاصل اندیشه‌های امام (ره) نسبت به زن و جایگاه رفیعی بود که ایشان با ابتناع بر اندیشه‌های اسلامی نسبت به زن داشتند. در منظر حضرت امام (ره) زن مظهر تحقق آمل بشر است و از دامن زن مرد به معراج می‌رود. در جایی دیگر زن را انسان ساز معرفی می‌فرماید و سعادت و شقاوت کشورها را وابسته به زن و شکست و انحطاط ملت‌ها را در گرو گرفتن زنان انسان ساز از ملت‌های می‌دانند. این مدلی که از حضور اجتماعی زن از سوی حضرت امام (ره) به جهان ارائه شد، مدلی بود که صرافاً از درون گفتمان انقلاب اسلامی قابلیت تبلور داشت، به گونه‌ای که انقلاب اسلامی هویت جدیدی را برای زن خلق کرد و این هویت بر مبنای ایده‌ها، دیدگاه‌ها و مبانی فکری اصیل اسلامی بود. این فرات متفاوت از زن، جایگاه او و نوع نقش‌آفرینی او در جامعه می‌تواند به عنوان یکی از بزرگ‌ترین دستاوردهای انقلاب اسلامی برشمرده شود.

یکی از مسائل مهمی که زنان قبل از پیروزی انقلاب اسلامی با آن مواجه بودند، بحران هویت و اصالت بود، چراکه آزادی‌های اجتماعی عصر پهلوی هدفی جز غارت ارزش‌های اسلامی و فرهنگ ملی و همین‌طور انحطاط شخصیت زن نداشت. لذا انقلاب اسلامی و همچنین تفکر ویژه حضرت امام(ره) درباره زن با احیای هویت اسلامی زن به او شأن و کرامت دوباره‌ای بخشید. تفکر ویژه حضرت امام(ره) در خصوص زن سپهر اندیشه او را وسعت داد و حرکتش را به سوی کمال سرعت بیشتری بخشید. اندیشه‌های بلند امام راحل بر باور و اندیشه زن تأثیر شگرفی گذاشت و او را در حرکت به سمت تعالی و کمال فکری و روحی شتاب بیشتری داد تا آنجا که به عنوان الگوی سوم زن معرفی شد و تعریف جدیدی از زن و حضور اجتماعی او به جهان ارائه کرد.

مبنا بیانی

رئیس بسیج جامعه زنان

زن مترقی و متعالی

■ حاج قاسم به من گفت

قرار است همسر شهید شوید | صفحه ۸

مرور زندگی و شهادت شهید حسن ایرلو سفیر ایران در یمن در گفت‌وگوی «جوان» با عصمت غمین فرد همسر شهید

■ پایه حقوق زنان در امریکا

همچنان کمتر از مردان است | صفحه ۱۰

■ رسانه و مادری | صفحه ۱۲

قوانین حمایتی از مادران شاغل در بخش خصوصی

شمشیر دولبه است | صفحه ۶

➤ معاون زنان و خانواده رئیس‌جمهور

اصلاحات درباره حضور سیاسی زنان

فقط شعار می‌دهد | صفحه ۶

➤ زهره طبیب‌زاده، فعال سیاسی انقلابی

کنش اجتماعی عقیفانه

وظیفه زن در نظام اسلامی است | صفحه ۷

➤ رئیس فراکسیون زنان مجلس شورای اسلامی

آمارها صادق‌ترین آینه‌های هستند که می‌توانند نمایانگر روند پیشبرد اهداف و واقعیت‌های اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی باشند. به گواهی آمارها در طول سال‌های بعد از انقلاب اسلامی در حوزه‌های مختلف با پیشرفت‌های قابل ملاحظه‌ای مواجه بوده‌ایم. این رشد و ارتقا به خصوص در حوزه ارتقای جایگاه زنان در دوره بعد از انقلاب به شدت محسوس است.

جهش محسوس

بر اساس آمارهای بین‌المللی منتشر شده در خصوص پیشرفت‌ها در حوزه زنان به کاهش بیسودی زنان بالاتر از ۱۵ سال نسبت به کشورهای دنیا و همچنین به افزایش نسبت دختران به پسران در تحصیلات ابتدایی، متوسطه و دانشگاهی اشاره شده است. پیش از پیروزی انقلاب اسلامی، تنها ۶ درصد از فارغ‌التحصیلان دانشگاهی را زنان تشکیل می‌دادند که این آمار اکنون نزدیک به ۵۰ درصد رسیده است. پیش از انقلاب اسلامی سهم زنان از کرسی استادی دانشگاه حدود یک درصد بود که این رقم اکنون به ۲۱ درصد رسیده است.

پیش از انقلاب فقط پنج مدال آن هم فقط در عرصه رقابت‌های آسیایی سهم زنان ایرانی بود؛ زنان ورزشکاری که از سوی رژیم ستمشاهی مجبور به کشف حجاب برای شرکت در مسابقات نیز بودند در حالی که اکنون نزدیک به ۲۰۰ مدال در رشته‌های مختلف متعلق بانوان ایرانی است.

پیش از انقلاب، شاخص امید به زندگی (میانگین طول عمر) در میان زنان در ایران به ۵۷/۶ سال می‌رسید که اکنون به ۷۷/۱ سال افزایش یافته است.

تعداد پزشکان متخصص زن در حوزه زنان از ۱۶ درصد به ۹۸ درصد رسیده و همچنین کاهش ۹۰ درصدی مرگ و میر مادران هنگام زایمان را به دنبال داشته است. تعداد پزشکان زن نیز نسبت به قبل از انقلاب اسلامی از ۵۹۷ نفر افزایش ۵۰ برابری یافته است.

قبل از انقلاب فقط پنج سازمان مردم‌نهاد در حوزه زنان فعال بود که این تعداد نیز عمدتاً به خانواده سلطنتی متصل بودند، اما اکنون بیش از ۲ هزار و ۷۰۰ سمن مربوط به امور زنان در استان‌های مختلف کشور فعالیت می‌کنند.

در عرصه نشر و نویسندگی، تعداد نویسندگان زن قبل از انقلاب کمتر از ۱۰ نفر بود که اکنون به بیش از ۴ هزار نفر رسیده است. در زمان رژیم پهلوی ناشر زن در کشور وجود نداشت، اما اکنون نزدیک به ۸۰۰ ناشر زن در کشور فعالیت می‌کنند.

